

Lux oculoꝝ
Naris odorem
Suauiter ibit
Spūs vnus
Influa tanta est
Si rament assit
Laliter acto
Lameus actus:

Dauriet eius
Tactus in ima
Nectet yrimꝝ
Lorꝝ deumꝝ
Vis in amore
Bratia formans
Desipit omnis
Finis

Opusculum episto

lare magistri Johis de Berfon cancellarij
parisiē. de religionis pfectiōe ⁊ modera
mine ad Huilbermū minandi quondā me
dicū dñi cardinalis Saluciarū. tunc autē
monachū domus maioris Carthusie:-

Gratia vobis et pax in xpo iesu. Vniꝝ dicitis mibi p silij
tudinem Dedice cura teip
sum Itaqꝝ qui aliū doces ait
apltus. cur teipm non instruis?
Sed rīdebit p me sapiētis iussio. No
nora inqꝛ medicū. Et iterū. Da locū medi
co. Rō est qꝛ disciplina medici exaltabit ea
put eius. Nam q̄ pōt in medico disciplina
inueniri melior qꝛ vt relicta seculi pōpa re
licta arte sua. relicto demū seipō qd̄ maius
est tradiderit se medicus noster discipline
maioris carthusie. Talis enī tu es cui nūc
ipe rescribo / qui dignaris exqꝛere disciplic
doctrinā / ab illo q̄ tali nūqꝛ subiacuit disci
pline. Nihilominus in vebro sūmī medici
nostri dñi Jesu xpi / qui iussit omni peren
ti se tribuere Et rursū. Aperi os tuum et
ego adimplebo illud / q̄ est magni consilij
angelus vocatus admirabilis Audebo tu
is medice charissime q̄stiuiculis / que satis
cōes sunt / apud egros spūales in religionū
grabato laborātes. remedia / nō dicā inue
nire / sed inuēta designata p doctores repe
tere. Cōia quidē ⁊ vulgata neqꝛ cōpanda
subtilibꝝ artis medicine spūalis apicibus:
sed tanqꝛ rudes aliqꝛ receptas visum fuit
cōsiderationes pauculas ānotare. Sūt
aut̄ tria que querunt in forma. Primo
vtrū qꝛ exercitiū orōis cōtinuās / vlt̄ alia ex
ercitia spūalia cū affectu. vtpura lachryma
rum ⁊c. sentiens se in viribꝝ debilitari pro
pter hmōi exercitiū / et remitti in ceterꝝ cor
poralibꝝ laboribꝝ / vtpote in cantu forti ⁊ si
milibꝝ vires corporeas exigentibus sit rep
bensibilis. An̄ tū dicit apls psallam spū

psallam et mente. Pensat enim deus poti
us cor qꝛ verba. imo ppter laborem cantus
non pōt debitam deuotiōem habere dūca
tat. Scōo si rōne debilitatis corpis. vt
fortior sit ad portandū ordinē sue pfectio
nis / sine cōsciētie scrupulo lautius viuere
possit qꝛ ordo seruet / vel ad phibendum la
plum in egritudinem ad quā est disposit?
vel dubitat incidere in futurū. Tertio si
orans solitarie ex debito vtpote horas ca
nonice institutas / teneatur verba a deo ar
ticolate. pferre et explicare vt seipm audiat
Lū frequentius aut rōne debilitatis / aut
grauedinis corpāthō sine graui labore ad
plenū id queat. Corde tamen dicet et for
mabit / aut alias eleuatione mentis affect?
cessabit officium lingue licet nō cordis.
Det dñs rñsionem verā scribere salubrem
et efficacē / Et velut ab alto repetētes dica
mus p pma cōsideratione:-

Consideratio. I.

Religio christiana sub vno sup
mo abbate xpo / sola est salutar
et pfecta. Siquidē extra illaz nō
stat salus neqꝛ pfectio. Docz au
tem sufficienter ad pfectiōem puenire salu
tarem sub ea et in ea. oēs recte viuētes. An̄
sequit̄ p̄tinus neminē iudicādum extra sta
tū salutis aut pfectionis esse / q̄ viuūt sb xpi
ana religione. Valet aut̄ hec cōsideratō ad
būilitatis cōseruatōez inter mēbra corpo
ris xpi mistici. ⁊ vt abiecta p̄sumptiōe pha
risaica ⁊ murmuratiua cōtentione / mēbra
se inuicē honore pueniāt / iurta monitiōez
apli. Nec aliqꝛ in ecclā sibiꝝ de statu pfe
ctionis sup alterū inaniter blādīat / vt qui
monachus est / nō monachū non spernat.
neqꝛ secularis solitarium dñudicet:-

Consideratio. II.

Religio xpiana q̄uis vna sit. ni
hilominus distincta ē multipli
ci et ⁊ pulchra varietate graduuz
meritoꝝ / ⁊ ordinū / fm opatiōez
spūscū q̄ distribuit vnicuiqꝛ purvult. que
ei a deo sūt / ordinata sunt. qd̄ at magꝝ pces
sit a deo qꝛ religio. sꝫ q̄ religio? Religio vni
qꝛ xpiana q̄ ē ecclā xpi spōsa. Est igit̄ i ea
ordo qd̄ describitur cē pariū dispariūqꝛ rerū
sua vnicuiqꝛ tribuens dispositio seu colla
tio. Nec enim solitarioꝝ deus tantū est / ⁊

itione sensuum.
Lantini
ibet figurat.
in spōla
ocū suū.
Sopet q̄
rūc. h est
mūdo famā
mūdo ē dicit
q̄ nō nūl
anonis possit
nā a pūcis
conūrit de
am allehū
cōsideratō
ceta sunt
leato nō ē
pūctū
mūctū
solūitāte
vū. Inca
cōmō
cōpū
altā
Johē de
Lūno.
et
stīca
idē
pes
Carmen de puri
ione sensuum
audia queris
Sensibus berens
artus amoe
latis odora
ingua saposa
lūmꝝ dan sunt
Duo ebetant
ozpis humoꝝ
edus et ar
Dis repareur
Pocius humoꝝ
dodeat extra
Edica carpent
Obicet se
Omnia fiet
Aure melodia

De religionis perfectione

in cōmuni viuētium sed et seculariū vtri-
usq; securus / z cuiuscūq; status. Sequit p/
inde rōem fore inefficacem dicētū illos sp
cū reatu grādi r̄moueri a dño suo xpo iesu
quib; datur aliqñ cōsiliū ne vortis aliquib;
se subijciant vltra legē cōem xpi. Pōt fate/
mur hoc male: pōt z nōnunq; bñ z pier dī
scrite suaderi. Neq; enī oēs capiūt verbaz
istud. Sed de hoc alibi. Nunc pgamus
vltra / quo cepimus.

Tertia consideratio:

Religio xpiana q̄nis extēdat se
ad oēm xpianū / actū appriato q̄
dam vsu loquentiū restringitur
ad religiones / q̄s Anselm⁹ ap-
pellat facticias. q̄ licet etiā multiplicib; mo-
dis varie sint. vniūtur tñ triplici voto scilz
obediētie castitatis z paupratis. In q̄bus
stat essentialis rō talis facticie religionis p
ut alibi p̄ doctorē late z sciētificē deductū
est. Qñ sicut ecclia significat pncipalr vni-
uersalem cōgregatiōem fidelīū / et inde dī-
Catholica. i. vltis. nomen tñ istud vulgār
vsus restrinxit ad clerum. sic in ppositode
religione etiā est / ppter maiorem circa chri-
sti cōsilia religationem.

Quarta cōsidera.

Religio facticia siue dicat status
siue ordo siue gradus in ecclia:
illa tñ nō est de se status vlt ordo
vel gradus pfectionis exercēde sed adq̄ren-
de. Alioqñ male nimis esset multis religi-
onem p̄fitentib; q̄ impfectos se esse cogno-
scūt aut valde desipiūt. Et quo fundāt cō-
sequēter doctores excellētiā platoz sup re-
ligiosos. qz status platoz est pfectionis ex-
ercēde / aliis adquirede / qui vocat aliun-
de status lugentiū seu penitentiū. De cura-
tis vero q̄ sunt scōi ordini succedētes disci-
pulis. sicut aplis epi. volunt aliq̄ dicere qz
nō hñt statū. cū nō sint iuramēto vel voto
astricti. Sed quicq̄ sit de hoc et de nomi-
ne status cōstat curatos esse in gradu z or-
dine pfectionis nedū adq̄rende sed exercē-
de p̄ actus hierarchicos / q̄ sunt purgare sb-
ditos illuminare z pficere / magis q̄ religi-
osi inq̄ntū religiosi. Dō addit / qm̄ aliunde
pñt monachis tales hierarchici act⁹ cōpe-
tere. dū ipis a supiore l̄hime cōmittuntur.

Grandis est hec platoz tam maioz q̄ mi-
noz p̄cellētia. magni quoq; meriti / si statū

compensant opib; . Sinaūt / p̄grauat eos
titul⁹ iste dignitat; nō sbleuat nec honorat

Religio facticia tanto debet di-
ci pfectior / q̄to ad dilectionem
dei z caritatis augmentū p̄ximū
us appinuat. Cōsistit enī in dilectōe dei
et caritate religio xpiana / et fm̄ mensuram
eius est q̄ntitas eius in merito / z psequēter
in p̄mio. Ac p̄inde religioēs q̄ directer me-
dijs idoneis disponūt ad cōreplatiū vitā
sunt dicēde pfectiores. aut forte melius ap-
pellari pñt schole quedā z instrumēta pfe-
ctionis put loquit Cassianus. Non enim
videt cōsequens / si status aliq̄s sit pfectio-
nis adquirende / qz p̄pterea sit status pfecti-
onis simpliciter appellādus. Neq; dicētes
hoc detrahūt religiosis. sed in humilitatis
veritate z securitate se tenent / dum nō arro-
gant sibi qd̄ nō sunt / addētes piculū picu-
lo. dū rursus nō negāt posse aliq̄s extra sta-
tū pfectionis inueniri valde pfectos. Sicut
ecōtra p̄ch dolor pfectionis p̄fessio vel stat⁹
multos parit impfectos. Notū siq̄d̄ est qd̄
Aug⁹ se in hac re testatur inuenisse.

Sexta consideratio:
Religio cōstituta ad vitā cōtē-
platiuam / debet cōsequēter ap-
tare omnes cōstitutiōes suas et
obseruatōnes qd̄ eūdem finem cōmodius
assequendū. Finis aut̄ datz imponit need
sitate medijs que sunt ad finem / z fm̄ ex-
gentiam finis deberent cetera moderari.
Inde est qz rerum exitus et fines prudētia
metitur / p̄pterea finis est causa causaz. Est
insup finis pncipiū in moralib; / sicut i spe-
culabilib; pncipia demonstrationum. Est
rursus p̄ma in intētiōe q̄nis in exēcūti-
one z assecutione fit vltima. Est demum for-
ma moraliū actūū / qm̄ sicut forma materi-
alis dat esse materie dispositē. Ita z finis le-
gis qui est dilectio dat formalem existēti-
am actib; debite circūstantionis. Circū-
stantie nimirū sunt tanq̄s dispositiones q̄-
litate quib; deficientibus aut inordina-
tis / nequit intentio finis infor: mare actū /
vt bon⁹ moraliter dici possit / p̄pterea recti-
tudo intentionis ad finem debet sibi cōiū-
gere rectitudinem medioz ad ipm̄ finem.
Ac p̄inde fiet totū corpus opationum luci-
dum et rectum / aliter non.

Septima cōsidera

Religio cōstituta ad vitā cōtē-
platiuam / debet cōsequēter ap-
tare omnes cōstitutiōes suas et
obseruatōnes qd̄ eūdem finem cōmodius
assequendū. Finis aut̄ datz imponit need
sitate medijs que sunt ad finem / z fm̄ ex-
gentiam finis deberent cetera moderari.
Inde est qz rerum exitus et fines prudētia
metitur / p̄pterea finis est causa causaz. Est
insup finis pncipiū in moralib; / sicut i spe-
culabilib; pncipia demonstrationum. Est
rursus p̄ma in intētiōe q̄nis in exēcūti-
one z assecutione fit vltima. Est demum for-
ma moraliū actūū / qm̄ sicut forma materi-
alis dat esse materie dispositē. Ita z finis le-
gis qui est dilectio dat formalem existēti-
am actib; debite circūstantionis. Circū-
stantie nimirū sunt tanq̄s dispositiones q̄-
litate quib; deficientibus aut inordina-
tis / nequit intentio finis infor: mare actū /
vt bon⁹ moraliter dici possit / p̄pterea recti-
tudo intentionis ad finem debet sibi cōiū-
gere rectitudinem medioz ad ipm̄ finem.
Ac p̄inde fiet totū corpus opationum luci-
dum et rectum / aliter non.

Octava cōsidera

Religio cōstituta ad vitā cōtē-
platiuam / debet cōsequēter ap-
tare omnes cōstitutiōes suas et
obseruatōnes qd̄ eūdem finem cōmodius
assequendū. Finis aut̄ datz imponit need
sitate medijs que sunt ad finem / z fm̄ ex-
gentiam finis deberent cetera moderari.
Inde est qz rerum exitus et fines prudētia
metitur / p̄pterea finis est causa causaz. Est
insup finis pncipiū in moralib; / sicut i spe-
culabilib; pncipia demonstrationum. Est
rursus p̄ma in intētiōe q̄nis in exēcūti-
one z assecutione fit vltima. Est demum for-
ma moraliū actūū / qm̄ sicut forma materi-
alis dat esse materie dispositē. Ita z finis le-
gis qui est dilectio dat formalem existēti-
am actib; debite circūstantionis. Circū-
stantie nimirū sunt tanq̄s dispositiones q̄-
litate quib; deficientibus aut inordina-
tis / nequit intentio finis infor: mare actū /
vt bon⁹ moraliter dici possit / p̄pterea recti-
tudo intentionis ad finem debet sibi cōiū-
gere rectitudinem medioz ad ipm̄ finem.
Ac p̄inde fiet totū corpus opationum luci-
dum et rectum / aliter non.

¶ Septima considera

Religio cuius finis principaliter est cōtemplatio seu vite cōtemplatiue exercitiū vel adquisitio habet p̄ pambulis/lectiōem orōem et meditatiōem. Cuiusmodi videntur esse religiones sub regula sancti Benedicti cōstitutae. Celebris quoque Carthusie religio cuius p̄fessorum respicit p̄ns verbum. Oportet hic p̄supponere multa/que de vita cōtemplatiua et actiua determinata sunt p̄ doctores. Quos et q̄les sunt in quibus cōsistit in quibus differunt et cōueniunt. Aut q̄liter se supponunt aut excedunt. Cōstat enim multas in diuersis religionibus exercitationes fieri corporales in quibus nō cōsistit cōtemplatio/sed aut fiunt ad mortificatiōem vicioꝝ p̄sertim accidie q̄m pessima omnium maloz doctrinā est ociositas iners/Aut fiunt ad cōseruatiōem virtutum moralium iam habitatum. Aut fiunt tā q̄ fructus aliq̄ redūdantes ex radice cōtemplatiōis. dū cōpletur illud. Memoriam abundantie suauitatis tue eructabunt/ iusticia tua exultabunt. cū similibus innumeris. In quibus est gratiarū actio et vox laudis. Aut deniq̄ labor p̄nialis afflictionis intenditur p̄ satisfactione voluntaria tam p̄ priorū q̄ alienoz peccoz. Et hoc valde crebrū est in ip̄is religionibus/que t̄n sub vita cōtemplatiua reponuntur/q̄uis vtiq̄ labor h̄mōi nō sit cōtemplatio sed actio/verior q̄nq̄ et penaliō q̄ aratio in campis vel nauigatiō p̄ maria/vel curatio egrotōꝝ. Sed q̄m habet q̄s ad reliquū satis ad recollectiōem meditationis/ vt ip̄a transeat in cōtemplatiōem/ denotatio sit a digniori et p̄ncipaliori/ vt realis vita claustralis/ cōtemplatiua dicatur potius q̄ actiua. Pro q̄ intelligendo clarius/ sic sequens cōsideratio.

¶ Octava considera

Religio Carthusien̄ nō attendit p̄ncipaliter q̄litate vnius p̄sone singularis/sed ad se introcūctū dispositiōes cōplexiōes. cōgnitiōnes et affectiōes/ que admodū vt in pluribus eueniunt. Cuius rō est q̄m repiunt aliq̄ penitus indispositi nedū ad finē cōtemplatiōis cōsequendū in hac vita/ sed etiā ad ip̄i ordiis statuta capiēda p̄ intellectū et exequenda p̄ effectū. Sūt et aliq̄ quibus iā nō est opus p̄ pambulis exercitiis p̄ter in hac religioe vt ad

cōtemplatiōes p̄ueban̄. q̄m aliū de p̄tim p̄o prio studio et exercitio/ et p̄tim/ imo et maxime diuino auxilio. p̄uecti sunt ad arceꝝ cōtemplatiōis facilliter ascendendū. Rara hec auis in terra fatemur. nō t̄n despandū q̄ nulla. Sunt etiā aliq̄ disciplinati p̄ obseruatiōes ordinis/ mortificant vicia/ et naturam custodiūt. qui absq̄ eis viuendo seculariter dū fouere putarent naturā vicia nutrirēt. imo deinceps vt euenit naturā p̄ excessum corrūperent. Et q̄m inueniuntur vt cōmunius hoīes huius religionis p̄fessionē arripientes qui se r̄les reputāt. p̄pterea regule date sunt alie/ q̄ solam cōtemplatiōem respiciūt. Q̄m multo plures sunt ap̄ti regul' h̄mōi q̄ cōtemplatiōis altitudinē/ p̄sertim ab initio/ et in seruoze cōcupiscētiarū. q̄bus nō edomitīs/ cōtemplari. que r̄reret hō nedū inutiliter/ nedū arrogāter/ sed in magnam sepe sui p̄niciem/ put ex vitas patrum claret.

¶ Zona cōsideratio

Religio q̄uis vna sit in cōstitutiōibus et votis/ debet nihilominus esse in ea diuersitas in executione/ dū accidit notabilis varietas in cōditione p̄sonarū. Alioquin fieret cōtra dictū legis ad allegoriam tractū. Ad arabis in boue et asino. Fieretq̄ cōtra legē caritatis fraternae/ in qua tota lex p̄det et p̄phete/ dū nō fieret alteri qd̄ rōnabiliter q̄ r̄reret sibi fieri casu tali. P̄d̄tvero varietas p̄uenire circa dispositiōem corporale in deterius/ nūc citius/ nunc tardius absq̄ culpa p̄sonali. Ceterū p̄fectus sp̄ualis in bonū arduum. neq̄ ita frequēter euenit/ aut pueniens latet sine p̄pter illius virtutem q̄ dicit ex finia. Secretū meū mihi/ secretū meū mihi. siue p̄pter alioꝝ aialitatem/ qui nō statim penetrant q̄s et q̄lis sit hō sp̄ualis/ et q̄ longe ab hoībus aialibus. Et q̄ rarū donum est hec humilitas/ vt aialis hō se talē vera cōter esse et sentiat corde et p̄fiteatur ore. Nullus itaq̄ mirabitur/ si sp̄itualis homo nō se per dimittitur inter eos liberis alis euolaere neq̄ ad pedes Iesu sedendo audire cum silentio verba illius. Sit potius vt sollicitudo marthe de ocio marie conuerat. Felicem iure dixerim religioem q̄ saltē paucos cōtemplatiōis gr̄a p̄ditos sustinet/ fouet et tanquā preciosam margaritam/ vt delictum aliq̄ lilium. vt amāssimum dñi

beniamin adolescentulum in mētis excessu colit. et honorat. obediens xpo spōso dicenti **A**diuro vos filie hierusalem/ ne susci-
teris neq; euigilare facieris dilectaz donec
ip̄a velit. Non occupetur in practicis exte-
riorū negocijs. nō conuētum assidue sequi
cōpellatur. Tales olim eritire Bern. **H**ugo
Richardus et filies. **A**uero quisquis
es aptus ad gratiam hmōi noli si forte cō-
pelleris esse vnus ex aliorū grege. conqueri
noli p̄ impatientiam murmurare. noli tan-
q̄ singularis fetus depascens vineam ma-
lignari. **E**xpecta potius dñm/ viriliter age
et confortetur cor tuum ⁊ sustine dominū.
Scit puidencia sua quid expedit tibi sine
eius volūtate/ nec passer vnus cadit in ter-
ram. in cuius manu sunt hominum corda
conuertere potens ea quocunq; voluerit.
vt impleat desiderii pauperum. **S**iverat
te vocalis oratio cum vigilijs. si non sapit
vt cuperes diuina dulcedo. illa tibi seruat
in celis. **N**ō velis p̄mij fructum percipere
dum adhuc meris. **C**areas interim quoti-
dianis vt ita loquamur distributionibus
q̄ integram seruatur dñs tibi p̄bendam in ce-
lis. **N**on semp nutritur filius dum puulus
est de mensa patris. qñ tamen nonnulli de
seruis hereditatem minime habituri p̄nā
vescuntur ip̄o pane filiorū.

Decima confide.

Religio curam debet habere p̄ci-
pua in de infirmis. **S**anxerunt
hoc sancti p̄s et addiderūt/ q̄
dicenti se infirmum credat. **U**n-
sequitur vltra q̄ solcite curandū est. ne q̄s
in infirmitatem p̄sertim incurabilem dila-
batur. **I**nter omnes autez infirmitates fu-
gibilior tam p̄ p̄sona/ q̄ p̄ ordine/ est capi-
tis insania ex euacuatione et vitio cerebri:
ex qua perdit homo iudicium rationis/ et
per cōsequens quodāmodo desinit esse hō
et fit miserabilior iumentis insipientibus
opprobrium hominū. et abiectio plebis:
et onerosissimum totius status sui ludibri-
um. **A**uertat hanc ciuilem mortem a suis
suis medicus summus dñs noster **J**esus
xpus/ suggerendo media cōseruationi con-
grua/ et p̄hibendo noxia. que nō semp eue-
niunt subito vel rep̄te. sed lenter p̄ increm-
ta velut impceptibiliter ab ip̄o patiēte. **A**b
alijs quoq; hmōi taz grandi piculo si ap̄
oculos non p̄spicaces in talibus p̄uidēdū

contingeret p̄ artem medicine nedum cor-
poralis sed et spiritualis obuiet. **A**gar ita-
q; spiritualis homo. vt omnia d̄iudicet at
q; p̄uideat. doctrine sapientia. que cuncta
nouit anteq; fiant. **I**n qualquidem sapien-
tia seu puidencia/ vigere maxime maiores
in ordine necesse est. **P**ro quo pleni⁹ enu-
cleando. sint adhuc decez cōsideratiōes q̄
sequuntur. addendo denarium denario vt
sic plati videantur duo denarij ad viancū
sanciat.

Undecima consi.

Religionis securitas ⁊ soliditas
fundamentalis. **P**ost diuinaz
gratiam. consistit in discreti-
one et caritate p̄sidentium quo-
cunq; nomine censeantur. **P**residētes nā-
q; sunt aut esse debent tanq; lex viua/ mo-
deratrix legum mortuarum. id est constitu-
tionum. **S**unt dispensatores misteriorū
et ministeriorū dei. fideles ad deū et pru-
dentes ad p̄ximum. **S**unt p̄t̄ **A**resto lo-
quitur veri ep̄icakes hoc est interpretatores
legum generalium. fm applicatiōes ad ca-
sus singulares. **Q**uā virtutem videt psal-
do deum. **O**mnia mandata tua equitas/
Et ita legistarum imo vulgaris vsus habz
dicere aliquid fieri de bona equitate. **S**e-
ueritas vero consistit in solis generalibus
verbis legis. p̄pterea nominantur homines
huiusmodi nimis verbis statutorū inmit-
tes/ litterales/ et quandoq; inhumani tyā-
ni/ duri et crudeles/ vt pote non attendētes
illud etiam pueris inculcatum. q̄ videlicz
ip̄e quoq; leges cupiunt vt iure regantur.
Et p̄mittitur dogma nostro p̄posito satis
accōmodum. cum dicitur **J**udicis auxiliū
sub iniqua legerogato. **I**niquam intelli-
ge legem si ad iniquitatis et iniusticie tra-
ducatur abusum. **H**inc per sapientem di-
citur. **N**oli esse iustus nimis. **R**ursus qui
nimis emungit elicit sanguinem **E**t apud
comiciū **S**ūmum ius est sūma iniusticia.

Duodecima consi.

Religionis maior quisq; ille fuerit
h̄z diligēter inspicere vultū pecorū
sui/ iuxta monita sapientis. ⁊ p̄t̄
vtilē viderit sua interest cui libet p̄-
uidere. **E**st itaq; sicut ceterorum hominū
sic et religionorum varia valde conditio.

nam et ipsi religiosi quid aliud nisi hoies
 Aliquibus ex eis inest feruor nouicius et
 zelus uehemens. sed non secundum scientiam / qui
 si dimittantur suo cursui / ruunt tandem in
 aliq[ui]d precipitium. Quoniam zelus sine di-
 scretione precipitat. sicut discretio sine zelo ia-
 cet. v[er]it[er] beatus Bern[ardus]. Talibus occurren-
 dum est / nec expectandumq[ue] petant relapa-
 siones in ordine. sed inuiti etiam cogendi
 sunt illas recipere. Qui si id p[er]na ceter renu-
 erint. peccant quidem grandi inobedi-
 entia. et vit[er] spes de p[er]fecto futuro de eis habe-
 ri poterit. Quippe qui iam sapientes sunt
 in oculis suis. iamq[ue] sup[er] seniores suos / si-
 bi videntur intelligentes / nec iam se putant
 esse tales qui consilio indigeant maiorum.
 Porro talium quis si iam haberet vnum pe-
 dem in celo. vt loquitur vnus patrum / retra-
 hi deberet p[er] alterum. q[ui] cum talivno super-
 bie pede clarum est ip[s]um nunq[ua]m totu[m] introi-
 recelum. Tendit ad hoc tora grandis illa
 consultatio magni anthonii / n[on]q[ua]m nimis i-
 culcanda / de discretione seruanda / quam
 finaliter esse dixit subiectionem et obedi-
 entiam ad superiores. Apud quos valet plus
 auctoritas q[ua]m ratiocinatio. Alioquin po-
 test de facili fingere sibi q[ui]libet fanta-
 sticus sine numero rationes. Nihil est eni[m]
 in argumentabile. Procedit nonnunq[ua]m vs-
 q[ue] a deo corporis inualitudo. cum p[er]turba-
 tione cerebri. q[uo]d valde lesum est ratiois iu-
 dicium. est non penitus ablatum in non-
 nullis / de quibus v[er]e et pie p[ro]nunciat Hiero-
 nimus q[ui] magis indigent fomento ypo-
 crasis. q[ua]m nostris monitis. Non enim sua mi-
 seriam cognoscunt / et hinc eo piculosiusq[ue]
 insensibilis infirmantur. Culpant nihilominus
 idem alibi p[re]ferentes vigilias et iei-
 iunia / sensuum integritati. Sicut allegat
 et approbat sanctus Thomas ratioq[ue] non
 discordat. Caveat tamen in his discipul[us]
 christi. ne ex diffidentia quadam sui auxi-
 lii / studeat fieri discipul[us] alieni. Credat
 potius et speret / quoniam bona dispositio
 corporis / donum dei est. qui dat illam et co-
 seruat quando / vbi / et quomodo voluerit.
 Cuius signum fuit in multis manifestum
 qui cum summa sobrietate in victu / et ma-
 gna nuditate / et austeritate in vestitu / cum
 vigilijs supra modum / p[er]spicacissimo men-
 tis acumine vigerunt. Cum et e diuerso
 dicat Hieronimus antiquo innitens p[ro]-
 uerbio / crasso ventre sensum tenuem gignit

non posse / put nonnullos aliquando inter
 ciborum abundantiam comptum est cerebri
 vertiginem fantasticam irreparabiliter in-
 currisse.

Considera tredecima

Religionis maior potest aliq[ui]s /
 qui nimis habent verecundie. ne
 dicamus superbie / p[er]uenire / vere-
 cundia enim p[re]sertim contumax /
 nascitur et supbia. Potest inq[ue] tales quan-
 doq[ue] iuste p[re]uenire cum gratijs. antequam
 petant eas. Potest nihilominus quando-
 q[ue] ip[s]e expectare q[ue] eum interrogent prius /
 et consulant. si rigor ordinis ad temp[us] eis
 intolerabilis videatur. Iudicet tunc maior
 secundum regulam fraterne caritatis. Non dico
 secundum dispositionem p[ro]p[ri]i corporis que for-
 tissis robusta est / sed pro qualitate coque-
 rentis / p[re]cipue si viderit q[ue] cum humilitate
 non ficta / gratiam petat aut consilium.
 Eueniet aliquando quod duobus simila
 perentibus diuersa dabit responsa. Diuer-
 sa q[ue] dabit consilia / non quia viciose varia
 sit virtus sua in acceptione personarum / s[ed]
 quia prudenter variat iudicium. iuxta pe-
 tentium varias condiciones. quas virtuo-
 se discernit. Non itaq[ue] oportet murmura-
 re contra maiorem. si non semper exaudie-
 rit / nec inuidere alteri qui exaudit[us] est. ve-
 rum magis expedit gaudere quia nociuus
 quod male id est indiscrete petatum fuerat
 non acceptum est. et congaudere fratri i hu-
 mili caritate. et caritatiua humilitate. eo q[ue]
 comodum accepit quo necessario indiguit.

Decima quarta consideratio

Religionis maior in dispensan-
 do / debet sibi duplicem oculum
 assumere. Unum quo commu[ni]
 sue religionis bonu[m] / Aliu[m] quo
 particularem sui religiosi p[ro]fe-
 etum clare consideret. Ratio est quoniam
 religio maxime conseruatur in stabilitate
 constitutionum suarum / sicut et omnis po-
 licia in legum suarum firmitate. tanq[ua]m
 corpus verum in soliditate neruorum. Et
 fere nihil plus aduersum est religioni qua[m]
 variatio passim facta in constitutionibus
 put heu exemplo sunt religiones quas de
 non obseruantia seu lapsas nuncupamus

Undecima

Religionis maior potest aliq[ui]s /
 qui nimis habent verecundie. ne
 dicamus superbie / p[er]uenire / vere-
 cundia enim p[re]sertim contumax /
 nascitur et supbia. Potest inq[ue] tales quan-
 doq[ue] iuste p[re]uenire cum gratijs. antequam
 petant eas. Potest nihilominus quando-
 q[ue] ip[s]e expectare q[ue] eum interrogent prius /
 et consulant. si rigor ordinis ad temp[us] eis
 intolerabilis videatur. Iudicet tunc maior
 secundum regulam fraterne caritatis. Non dico
 secundum dispositionem p[ro]p[ri]i corporis que for-
 tissis robusta est / sed pro qualitate coque-
 rentis / p[re]cipue si viderit q[ue] cum humilitate
 non ficta / gratiam petat aut consilium.
 Eueniet aliquando quod duobus simila
 perentibus diuersa dabit responsa. Diuer-
 sa q[ue] dabit consilia / non quia viciose varia
 sit virtus sua in acceptione personarum / s[ed]
 quia prudenter variat iudicium. iuxta pe-
 tentium varias condiciones. quas virtuo-
 se discernit. Non itaq[ue] oportet murmura-
 re contra maiorem. si non semper exaudie-
 rit / nec inuidere alteri qui exaudit[us] est. ve-
 rum magis expedit gaudere quia nociuus
 quod male id est indiscrete petatum fuerat
 non acceptum est. et congaudere fratri i hu-
 mili caritate. et caritatiua humilitate. eo q[ue]
 comodum accepit quo necessario indiguit.

Duodecima

Religionis maior potest aliq[ui]s /
 qui nimis habent verecundie. ne
 dicamus superbie / p[er]uenire / vere-
 cundia enim p[re]sertim contumax /
 nascitur et supbia. Potest inq[ue] tales quan-
 doq[ue] iuste p[re]uenire cum gratijs. antequam
 petant eas. Potest nihilominus quando-
 q[ue] ip[s]e expectare q[ue] eum interrogent prius /
 et consulant. si rigor ordinis ad temp[us] eis
 intolerabilis videatur. Iudicet tunc maior
 secundum regulam fraterne caritatis. Non dico
 secundum dispositionem p[ro]p[ri]i corporis que for-
 tissis robusta est / sed pro qualitate coque-
 rentis / p[re]cipue si viderit q[ue] cum humilitate
 non ficta / gratiam petat aut consilium.
 Eueniet aliquando quod duobus simila
 perentibus diuersa dabit responsa. Diuer-
 sa q[ue] dabit consilia / non quia viciose varia
 sit virtus sua in acceptione personarum / s[ed]
 quia prudenter variat iudicium. iuxta pe-
 tentium varias condiciones. quas virtuo-
 se discernit. Non itaq[ue] oportet murmura-
 re contra maiorem. si non semper exaudie-
 rit / nec inuidere alteri qui exaudit[us] est. ve-
 rum magis expedit gaudere quia nociuus
 quod male id est indiscrete petatum fuerat
 non acceptum est. et congaudere fratri i hu-
 mili caritate. et caritatiua humilitate. eo q[ue]
 comodum accepit quo necessario indiguit.

De religionis perfectione.

Et ob quid aliud/rogo/dicat q̄ et dispensationibus indiscretis. nunc et antea. sine lege/sine ordine et sine causa/saltem ratioabili/tam multipliciter et inaniter factis. vñ merito iam non dispensationes. sed dissipationes censende sunt. Rursus. et oppositio si seueritas ipsius maioris nulli dispensationi cõdescenderit. sit apud aliquos subditos grande piculum mortis. aut morte corporali deterior/deperditio irrepabilis iudicij rationis. Qd̄ p̄mittere vbi occurri potest/nil aliud est plane q̄ homicidam esse. et pietatem religiose discipline conuertere in tyrannicam feritatem. Perpendi ex his potest quanta sit necessitas apud omem religionem/q̄ maior sit circũspectus non cecus/non luscus/non monoculus/nõ impudus/ita vt vtriq̄ discrimini velit/nouerit/et possit opem ferre/aut p̄ se/aut cum aliorum/si non sibĩp̄i satis cõfidat/cõsilio auxilio et assensu.

Consideratio. xv.

Religionis maior si dubitet probabiliter de piculo p̄sone querẽtis auxilium. agit securius cõdescendendo interim ipsius fragilitati/q̄ timore relaxationis in ordine cuz seueritate neget auxilium. Poterit itaq̄ facilius fieri p̄uisio circa rigorem ordinis seruandũ in eo postmodũ. et circa alios. q̄ repararet ad sanitatem aut vitam. talis egrotus/si lapsus est. Consonat cũ his pium illud cõmune dictũ. Delius est de nimia pietate/q̄ de nimia seueritate redargui. Quo circa due hic aduertende in maioribus sunt cõditiones nõ parum habentes e diuerso periculi. Una est debilitas corporalis. vel innata vel accidentalis. Altera est fortitudo virilis que tolerare valet facile graues labores. Prima reddit aliquẽ hoĩem nimis cõpassiuũ/qm̄ didicit ex his q̄ patit̄ cõpassionem. Altera vero iudicans alios seculundũ suas/vt aiunt/bases seu vires sit debito plus rigida et austera. Unde eueniet nõnũq̄ iusto dei iudicio/vt hi tales nimis alijs duri/incurrant debilitatem/etsi non semper in florida iuuentute saltem in marcida senectute/p̄ quã discũt tũc alijs oculis intueri debiliũ necessitates q̄ ex añ consueuerũt/et sic p̄ efficiũtur tandem. etiam in uiti. dicẽtes cum aplo. Non enĩ audeo loqui quicq̄ eorũ que p̄ me non opat̄ xp̄us.

Qui sententia inherens quidam pater senior/renuebat iuniores fortes alijs fratribus p̄sidere. quãq̄ nonnulli tamen iuniores vtilius q̄ nonnulli seniorũ p̄esse inueniantur. Sed pater iste oculum direxit in id qd̄ contingit communis.

Consideratio. xvi.

Religionis maior non in sua rãtundem prudentia. verum etiã et multo amplius de diuina gratia per orationem sedulam postalata. debet considerare in dispensationibus exercendis. Ita enim discipulus ille que diligebat Iesus loquitur. Quoniam vñctio eius docet de omnibus. Nec de hoc siluit Aresto. sed consone ait. quia virtus operatur certius q̄ ars. Sic deniq̄ fiet vt meritis et p̄cibus humilis et p̄ pastoris/ouicularũ suarũ necessitatibus p̄ se prouideat bonus et summus pastor. et ipse verus celestis medicus. Vide nũc an non ita de medicis corporis/sua serit sapiens. Ipi inq̄ dominũ dep̄cabuntur vt dirigat requiem eorũ et sanitatem/p̄pter cõuersationem eorũ.

Tu vero qui religioni subiectus es. pete p̄us a dño instantissime cõsiliũ. non quidem expectans illud ab eo imediate/aut p̄ medium angeli quasi p̄ miraculum tibi traditũ. p̄ maiorem tuum. cuius os obseruare conuenit tanq̄ dei loquentis in eo et p̄ eũ. Si cut et vere credendum est. quia vicariũ dei et locutionis dei in hoc organũ. nisi forte peccatum ipsius cõsulentis obstiterit p̄ diffidentiam. cordis fictionem. aut alias. put nõnũq̄ cõtingisse. et cõtingere posse clarũ est. Quãuis nẽ itaq̄ possit ex p̄dictis elici dissolutio quesitorũ dubiorũ. nihilominũ placet descendere adhuc parumper ad particularia. Quoniam in moralibus particularibus sermones magis erudiunt. Et fiet restrictio ad celebrem sanctam q̄ Tarbusiensem religionem. sub omni reuerẽtia et timore non tam docentis fastu. q̄ rememorantis pio affectu/ea que quasi in genere p̄cmissa sunt.

Considera. xvii.

Religionis Tarbusiensi. maior potest in casu dubij/scõp̄o p̄positi. absq̄ villo dubitatiois scrupulo/cedere lautiorẽ victũ sic p̄ditantẽ p̄tentĩ/imo et non p̄tentĩ d̄z in gerere Dum

Considera. xix.

cognoscit esse talis/potissime cui possit in hac religione cōpetenti seu facili indulgere magis sine nota singularitatis/ et absq; murmurationis occasione/ ppter solitariā in cella refectionē. Addā verbū vnum/qd fuit vt accipi respōsum p patres diffinito/ res in caplo generali eiusdē ordinis cuidā inquireti dū fiebat grā generalis siue illa pietatīa siue aliter nominet. Ego inq̄r ille sentio me nō indigere tali grā. Nunquid ergo ppter scias teneor ab hmoi grā/ et eam nō accipere. At patres illi. Etā si tu nec parū quidē bolū seu moris/ accipere indigeas. Nihilomin⁹ accipe gratiaz que prestat. reuerēter. et vtere cū gratiarum actione. Et certe meo iudicio prudentissimē vt sic in tali fratre singularitas vitaret. humilitas seruaret. murmurq; et indignatio ab alijs secluderetur.

Considera. xviii.

Religionis carthusiensis maior in casu tertij dubij/consiliū et licentia cedere fas habet vt petatur/ p̄sertim in orationib; nō necessarijs et peculiarib;. Tutius tamen est vbi nō fit dispensatio/officiū lingue nō penitus omittre. Quoniā illud tenuissimū et faucib; orantis interclusum sufficit. nec potest notabiliter aut periculose grauare. Abūdat q̄libet in sensu suo iuxta apli sententiā. Sūt p̄terea qui tpe vocalis orationis p̄sertim laboriose/ nō studiose insitūt meditationi/ sed expediūt orationē suā ala criter cum attentione cōmuni. quaten⁹ post modū liberiores habeāt animos ad meditandū/ vel cū silentio orandū. Docuit nō/ nullos experientia sic agere cōsulte/ ex sue cōditionis necessitate/ eo q̄ cū vocis sonore iam satis tenui/ neq̄ant suā stabilire meditationē. put in casu primi nostri dubij que rela fit. Fortis p̄fecto. fortis et felix videtur is cui a deo donatū est simul spiritu oris/ et deuotione mentis. deuotione inq̄ tali qlē sentiunt in silentio ipsi cōtemplantes/ domino suo seruire. Sed rara est valde hec gratia/ propter humanā infirmitatem partim. partimq; propter nostrū torporē. nec etiā huiusmodi gratia est ab omnib; de necessitate et sub obligatione requirenda aut exigenda.

Considera. xix.

Religionis carthusiensis maior fratres suos habet inducere q̄tenus nō minus ei respōdeant veritatem de suis virtutib; dū interrogant/ q̄ de suis vicij; et defectib;. Ratio huius/ quoniā periculosissime sepe sub tegumento et velamine virtutū/ se vicia paliant. Exposuit hoc inter alios imo supra alios Egregius ille mox indagator Beatus papa Gregorius in diuersis et pene singulis moralium suorum locis. Verū in proposito satis sit exemplū de lachrymis/ de quibus primū nobis obiectū dubiū inquirebat. Itaq; caueas tibi quisq; in religione p̄sertim sic austera sicut est de qua loq̄mur cōuersaris/ a laqueo quē venantes abscondunt demones. in omni qd cogitam⁹/ qd loquimur/ qd agimus. Itaq; laqueos ploramus et bibimus. laqueos nectim⁹ in cunctis operib; nostris. Nec sufficit extra tor laqueos remediū aliud efficacius/ q̄ ex sententia dicere cū psalmista Oculi mei semp ad dominū/ quoniā ipse euellet de laqueo pedes meos. Fuerūt locuti de lachrymarū cōditione multi. Et ferme nihil mentē nostram sic purgat/ illuminat/ et serenat vt profunda cōpūctio et lachrymarū inundatio. Verū id quidē/ si obseruat illud/ ne qd nimis. Fit autē nimis dū ex his incurrit euacuatio et turbatio cerebri. dum p̄terea stent reddit impotens ad opa sibi de necessitate faciendū in cūbentia/ vel ex voto/ vel ex p̄cepto vel ex superioris instituto. Est fateor i lachrymis aliqd dulce et mulcebre. sed procul sit hec dulcedo que criminis amaritudinē p̄nuaricationē parturit. et que vulnerat suffocatas naturas. Est igit abijcienda nōnunq; hec lachrymarū profusio. Et nescio si lachryme inde fluent vberius/ qz lachrymarū/ vel nō licet/ vel nō decet/ vel non expedit. Itaq; enī q̄nq; videt. Nihilomin⁹ tamē oportet vt phibeant sepe. qz necessaria preceptorū regularū disciplina/ preponenda est lachrymis/ tam extortis et medicatis q̄ infusis et placitis. Eadem enim est causa de huiusmodi lachrymis/ que de sentimentis spiritualis dulcedinis/ et sensibili suauitate/ cur hec sepe non expediant. ppter plures respectus. prout de hoc alibi traditum est. Propterea prudens religiosus se fuge quantum poteris interim tales lachrymas/ quoniā haud dubiū latz anguis

De religionis perfectione.

In herba. **D**ū aut oīno tu fueris / seu dispē
sarōe supioris / seu diuina ordinatōe / tūc ill
vtere. illis te inebria. illis te refice. suauis /
mū tibi balneū mētis in illis frequēter in /
strue. **S**ec^o vbi tu nō es. sed ordinis et
coitatis. ac carcerali q̄si obseruatōe / spōte
quidē et vilit (nisi recalcitres) mācipatus.
cōpedibz charitatis / ex p̄fessione tua volū /
tarie facta / pro x̄po astrictus.

2. Consideratio. xx.

Religionis carthusiensis maior /
in casu primi dubij p̄positi / quo
ad oīoes publicas et canonicas
habet cū magno pōdere delibe
rationis attēdere / q̄ tales orōes nō sunt
ita dicam^o facticie seu voluntarie p̄ religio
nē carthusien. institute / sed p̄ sedē aplicaz
aut sedētē in ea sūmū pontificē / generalit
p̄ yniuersaz xp̄ianā religionē ordiate. **V**e
rū tū q̄ he orōes dicant^o alta voce vel sum
missa / publice v̄l ad p̄tē / hoc spectat ad ius
positiuū et p̄ p̄ns ad maioris arbitriū. **U**n
in h̄ in oīni religione dispēsatio pōt indul
geri / quātū religiois vigor pati pōt. **Q**uo
circa vulpeculā in primis capi opprimiqz
p̄uenit dū inducit in vineā dñi sub h̄ regu
mēto / q̄ dñs p̄sar cor nō v̄ba. **P**ensat cre
dite / pensat dñs v̄ba multiplici rōne / noīa
tūm q̄druplici. **A**d sacrificiū laudis ad exer
citatōez corpis. ad meritum satisfactōis et
ad p̄standū eccl̄iar p̄rimis et laicis. **N**olo
igit dicat mibi religiosus aliq̄s / q̄ dñs p̄
sar cor nō v̄ba. **C**ū apls dixerit **O**rabo
spū. vocē intelligēs s̄m glosas / exorabo et
mēte. **E**t **A**mb. in **I**nno. **O**s. lingua. mēs.
sensus. vigor. p̄fessionē p̄sonet. **N**olo sic p̄
simat solitari^o dum in cōe venerit / vt se di
gnū reputet sola p̄uentione. vt societate seu
p̄uentū sp̄nat in pari exercitatōe. vt voti
sit imemor i sua p̄fessione. vt querat bicre
muneratōez trāstorā p̄ eterna beatitudine
vt eccl̄iam dei deniqz supbe p̄tēnat / in sua
iussione et p̄sonali missiōe. **D**emū si neces
sitas put q̄nqz fit vt gere videat̄ pro valitu
dine corpis aut mētis. **N**olo p̄hibere / no
lo p̄tētiōsus esse. **N**olo tyrān^o / nolo crude
lis tortor inueniri. **S**ed tū nolo etiā te tū
bi soli p̄mittere. **F**allit nos amor alien^o in
iudicādo. quāto magis igit amor p̄rius.
Lucifer inde corruit. **C**orruerūt inde oēs
qui opant iniquitatē. **E**xpectes igit volo
expectes iudiciū maioris tui. **C**rede in p̄ta

formā sancti **B**ernardi / sp̄ magis iudicio
alieno / et matie tui supioris / q̄ p̄prio / qm̄
ille vice dei tibi dicit si petitio tua liceat / si
expediat / si deceat. non tū p̄ salute tua / sed
pro p̄scia q̄z sua / necnō si pro fratrū tuorū
pacifica cōmunicatōe / imo etiā p̄ generali
ip̄ius ordinis p̄seruatōe. **E**t vt non fallat
supior tu^o in p̄sulendo. tū sit humili pie
tate deū iugiter exorare / vt tuas p̄ cū in cas
ius te manibz p̄misisti / vias dirigat. **V**er^o
prouerbiū est a **S**eneca positū. **C**ap^o do
cet pugilē. **A**d qd̄ spectat illud / q̄ visio / cō
tractatio / et allocutio egrotantis / docet me
dicū qd̄ agere debeat. **N**ō aliter ē de medi
co sp̄iali. **F**uit enī curatōes nō hoīs sicut
loquit^o **A**resto. sed hui^o hoīs / q̄ fit vt singu
laria que nō cadūt sub arte referri debēt ad
iudiciū prudētis in arte sua. **P**ossent
ista latiori deductōe p̄duci / p̄ mebra singu
la / sed epl̄aris angustia tātūde scripsisse cō
tēta sit. **B**ene vale p̄ dñe frater / medice ca
rissime. **E**t oremus p̄ in uice vt saluemur.
Scriptū lugduni penultima octobris
Anno dñi n̄ri ihu x̄pi. **D**.cccc. xxij.

Conclusio. epilogās.

Respōdere vberi^o q̄z necesse erat
conat^o sum q̄stūculis p̄ te mis
sis **B**uilhelme pater et frater in
x̄po charissime / sub duplici cōsi
derationū denario sup religionis p̄fectio
ne ac moderamē. **S**uadēs vt lachrymis
ponat^o modus / vt in cōgregatōe vocalibus
intendat exercitijs / p̄seruādo vires ad hoc
ipsum / vt insup nulla lautioris victus cō
cessio desup facta repudiet^o / siue illa fuerit
p̄propria / siue singularis / siue fuerit cōmu
nis seu yniuersalis. **U**t deniqz orōnes in
cella que sub p̄cepto p̄sertim eccl̄ie ca
dunt ore offerri. et p̄ferri nō omittant^o. nī
si forte id fieret de consilio et licentia supio
ris / cū prolatio oreten^o fieri possit vt q̄z
nuit et absqz piculoso vt apparet grauiamē
Attēto potissimū etiā q̄ qz fit ab institutō
ne / et noīe eccl̄ie / aut ex regulari ordinatōe
orās ip̄e sic ore / et hoc multum meret^o. **P**ri
mū qz obedit. sc̄do qz oris sacrificiū reddit
tertio satisfactoriuz p̄ p̄ctis ex labore agit.
quarto otū excurit / qd̄ facile surrepe solet
in sola mētali orōne seu meditatōe. **F**acit
ad hec illud apli. p̄sallā spū p̄sallā et mente
cū glosa ordiaria que si placeat videat^o.
Finit.